

Герасимович І. А.,
д.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування,
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ІНЖИНІРИНГ ДЛЯ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Новий, починаючи з 80-х років ХХ століття, етап науково-технічної революції, поглиблена глобалізація економіки, жорсткість конкуренції спричинилась до потреби у принциповій зміні пріоритетів управління та контролю: у виробничій на виробничо-технологічні бізнес-процеси, що споживають ресурси, відображені згодом у статтях собівартості, які лише їх підсумовують, а у фінансовій діяльності - на безперервні бізнес-процеси, в яких виникають ризики, створюються резерви, визначається ліквідність, платоспроможність тощо.

Для забезпечення інформацією системи управління бізнес-процесами потрібні принципово нові механізми й інструменти обліку, що базуються на інжиніринговому підході до їх формування .

Такі напрямки розвитку бухгалтерського обліку призвели до формування його інжинірингової системи, що характерна для нинішнього століття і спрямована на забезпечення ефективного управління об'єктами і процесами на рівні бізнес-процесів із застосуванням інжинірингових агрегованих мега-рахунків, що вмонтовані у комп'ютерні програми управлінського та стратегічного обліку.

Отже, бухгалтерський інжиніринг – це спроектовані і розроблені та створені новітні методи, способи, прийоми і схеми, а також облікові реєстри, які забезпечують виконання нових проектів та перетворень, тобто це новий механізм обліку, який усією сукупністю своїх інструментів управляє економічними процесами, як об'єктами новітнього обліку.

Такі методичні новації, згідно із економічними реаліями нинішнього століття з бухгалтерського інжинірингу, розроблені в країнах з високорозвиненою ринковою економікою, є базою для застосування їх на українських підприємствах, де можливість його впровадження залежить, переважно, від простоти його методики.

Враховуючи закордонну практику та досвід набутий деякими вітчизняними підприємствами, ми максимально врахували вказаний фактор і пропонуємо достатньо спрощений, порівняно із зарубіжними аналогами, варіант методики бухгалтерського інжинірингу, який найбільш повно забезпечує інформацією про здійснювані бізнес-процеси для оперативного контролю і прийняття управлінських регулюючо-попереджувючих заходів, як у виробничій так і у фінансовій сфері функціонуючого українського підприємства.

Методика бухгалтерського інжинірингу для виробничої сфери цехів основного виробництва промислового підприємства.

Під час проведеного дослідження встановлено, що найбільш характерними бізнес-процесами цехів основного виробництва, як «центрів відповідальності» є: у харчовій галузі – «Приймання сировини», «Мийка сировини», «Механічне подрібнення і віджим», «Варіння», «Розфасування», «Етикетування», «Упаковка в збутову тару»; в машино- і приладобудуванні та виготовленні меблів - «Налагодження обладнання»; «Заготівля (подача) сировини, матеріалів»; «Виробниче перетворення (споживання) ресурсів»; «Монтаж виробів».

Необхідною й обов'язковою умовою при цьому є бюджетування бізнес-процесів за «центрами відповідальності» виробництва відповідної продукції, без якого управління бізнес-процесами неможливе.

Кожен, окремо взятий, технологічний бізнес-процес є окремим комплексним об'єктом обліку, що поєднує в собі: у виробничій сфері - інструменти бюджетування, нормативні методи обліку («стандарт-кост» або «дірект-кост»), попроцесний операційно-вартісний аналіз показників відхилень. Зазначені інструменти такого процесу обліку - створюють комплексний механізм з поєднання (інжинірингового підходу) вказаних інструментів, що є в розширеному і поглибленому вигляді «Звітом з виконання бюджетів за бізнес-процесами «центрів відповідальності» про рівень використання, матеріальних, трудових і грошових ресурсів в процесі виготовлення різних видів продукції у цехах основного виробництва промислового підприємства.

Вказаний звіт, не тільки забезпечує управлінський персонал інформацією про рівень виконання бюджетів за видами виготовлюваної продукції, але й конкретизує і висвітлює роль і вплив кожного з бізнес-процесів, для оперативного регулювання рівня витрат, що формують ці бюджети. І це досягається навіть на рівні звичайного комп'ютерного забезпечення типу ІС і створює умови для доступного використання методики бухгалтерського

Обліково-аналітичне забезпечення управління бізнес-процесами, що формують фінансовий стан підприємства.

Воно здійснюється за допомогою відповідної методики бухгалтерського інжинірингу, що враховує і групує, за комплексними обліковими об'єктами, різні види грошових потоків, де стриж інформаційними елементами є:

1) ідентифікація та класифікація бізнес-процесів управління як «центрів обліку фінансових ситуацій»;

2) агреговані (укрупнені) мега-рахунки та агреговані кореспонденції рахунків за принципом подвійного запису,

3) реєстри обліку – щоденні моніторингові трансформаційні «Похідні балансові звіти»,

4) чисті активи, як індикатори рівня ризику в діяльності підприємства, визначені у моніторингових, трансформаційних похідних балансових звітах.

Тут найважливішими інструментами є «Похідні балансові звіти» і робочий план мега-рахунків. Мега-рахунки по суті – це укрупнення рахунків за розділами теперішнього українського балансу, виходячи з їх економічного змісту: «Необоротні активи», «Оборотні активи» (у разі потреби детальніше: «Виробничі запаси», «Витрати виробництва», «Готова продукція і товари»,

«Грошові кошти», «Покупці і дебітори»), «Власний капітал», «Забезпечення наступних витрат і платежів», «Довгострокові зобов'язання», «Короткострокові зобов'язання». Об'єктами обліку тут є окремі «Центри обліку фінансових ситуацій» з ризиків, резервів, платоспроможності тощо.

Механізм бухгалтерського інжинірингу представлено в моніторингових «Похідних балансових звітах», який включає в себе чотири групи операцій:

1) операції із коригування історичної вартості активів до ринкової (справедливої) вартості;

2) операції із хеджування (захисту) від ризиків скоригованого балансу;

3) операції із чинних і очікуваних ризиків;

4) обчислення сум чистих активів та чистих пасивів, після облікового відображення кожної групи операцій і одержання інформації про їх фактичний рівень, а також з урахуванням операцій з можливої очікуваної майбутньої реалізації необоротних і оборотних активів та погашення довгострокових і короткострокових зобов'язань – з метою обчислення сум чистих активів та чистих пасивів, як індикаторів рівня фактичної і прогнозованої ризикової фінансової діяльності підприємства.

Результатом здійсненого дослідження є розборка рекомендацій новітніх методичних основ з побудови комплексних облікових об'єктів - бізнес-процесів, які поєднують у певних оперативних регістрах обліку: у виробничій сфері - попроцесне бюджетування витрат матеріальних та трудових ресурсів, нормативні методи обліку їх реального рівня, й операційно-вартісний аналіз показників відхилень, а у фінансовій – відображення операцій за агрегованими мега-рахунками в розрізі варіантів оцінок, обчислення сум чистих активів та чистих пасивів, як основних індикаторів рівня ризику в роботі підприємства на будь-який момент, що є принциповим з позиції збереження і розвитку бізнесової діяльності.

Використання вказаних методичних підходів з обліково-аналітичного забезпечення управління бізнес-процесами на українських підприємства, перетворює бухгалтерський облік з фіксатора господарсько-фінансових операцій на механізм управління сучасним підприємством.

Література

1. Джон Ф. Маршал, Випул К. Бансал. Финансовый инжиниринг. Полное руководство по нововведениям; пер. с англ. М.: «Инфра», 1998. 784 с.

2. Харрингтон Д., Эсиминг К. С. Оптимизация бизнес-процессов: документирование, анализ, управление. СПб.: Азбука. Б. Микро, 2002. 750 с.

3. Криштопа І. І. Стратегічний облік об'єднаного бізнесу. Методологія моделювання, організація: моногр. Кривий Ріг, 2016. 464 с.